
גמלאות - פעילות ומגמות

3

1. הגמלה להבטחת הכנסה - כללי

חוק הבטחת הכנסה נועד להקנות רשת ביטחון אחרונה למשפחות שאין להן הכנסות מעבודה או ממקורות אחרים או שהן בעלות הכנסות מועטות. החוק, שנכנס לתוקפו ב-1982, שילב במסגרת אחידה את תשלומי ההטבה הסוציאלית ששילם הביטוח הלאומי לקשישים ולשאיירים ואת תמיכות הסעד ששילם בעבר משרד העבודה והרווחה. התשלומים ממומנים על-ידי אוצר המדינה.

תנאי הזכאות

זכאים לגמלה להבטחת הכנסה הם מי שמתקיימים בהם לפחות אחד מתנאי הזכאות המפורטים בחוק ושעמדו במבחן הכנסות. הגמלה מיועדת לתושבי ישראל בני 20 ויותר, החסרים מקור קיום, או שהכנסתם אינה מגיעה לרמה המוגדרת בחוק, והיא משולמת למשפחה (יחידים או זוגות, עם או בלי ילדים). בדרך כלל, על תובע/ת הגמלה ובן/בת זוגו (אם יש) לחפש עבודה באמצעות שירות התעסוקה, כלומר לעמוד במבחן תעסוקה, אלא אם כן החוק פוטר אותם מכך.

סכום הגמלה נקבע באחוזים מה**סכום הבסיסי**¹ בהתאם להרכב המשפחה ומספר הילדים. בדומה לקצבאות הביטוח הלאומי, התוספת לילדים ניתנת למשפחה עם ילד אחד ולמשפחה עם שני ילדים ויותר. למשפחות שבהן שלושה ילדים או יותר משולמת **תוספת משפחה** לילד השלישי והרביעי, המשולמת עם קצבת הילדים.

שיעורי הגמלה משתנים לפי גיל. מגיל 55 משולמת גמלה בשיעור גבוה יותר. הגמלה למי שהגיע לגיל פרישה ומי שמקבל קצבת זיקנה, שאירים או תלויים לפי חוק הביטוח הלאומי, משולמת אף היא לפי קבוצות גיל ומפורטת בפרק זיקנה ושאיירים.

בשנת 2015 ירד במידה ניכרת מספר המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה ב-4.5% והגיע לפחות מ-100 אלף בממוצע לחודש לראשונה מ-1997 - על אף הגידול הטבעי של כ-1.8% מדי שנה באוכלוסייה הכללית. מהרבעון השני ב-2003, אז הגיע מספר המשפחות לשיא של 159 אלף, החלה ירידה מתמשכת עד 2009, שבה התייצב המספר. ב-2010 התחדשה הירידה, וחוץ מעלייה של 0.6% ב-2013, המשיכה הירידה גם ב-2014.

1 ראו הערה 14 בפרק 1.

2. שינויי חקיקה

- באמצע שנת 2014 שונו חוק נכי רדיפות הנאצים וחוק ההטבות במטרה להגדיל את הסיוע לניצולי שואה החיים בארץ ולהגדיל את מספר הזכאים לו. בהתאם לשינויים אלה הרשות לניצולי שואה בוחנת זכאות לתגמול חודשי. מי שמוכר כזכאי לתגמול מופסקת זכאותו לתוספת השלמת הכנסה לקצבת הזיקנה והשאירים אך נשמרת זכאותו להטבות הנלוות (בהן מענק חימום) אם זכאותו להשלמת הכנסה מופסקת עקב התגמול.
- באוקטובר 2013 עודכן צו האזורים הקרים המפרט את היישובים שבהם מקבלי הבטחת הכנסה קשישים זכאים למענק חימום. עוד נקבע שמי שקיבל גמלה להבטחת הכנסה/השלמת הכנסה והיה בגיל פרישה לפני נובמבר 2013 והתגורר ביישוב שהוגדר כאזור קר לפני תיקון הצו - זכאותו למענק לא תיפגע. בתחילת 2016 נחתם הסכם עם האוצר שלפיו משולם מענק חימום חד פעמי גם למקבלי הבטחת הכנסה קשישים שאינם מתגוררים באזורים המפורטים בצו בסכום נמוך מהמענק המשולם למתגוררים באזורים קרים.

3. ההתפתחות במספר מקבלי הגמלה

את התקופה יוני 2003-דצמבר 2008 מאפיינת מגמה של ירידה רצופה במספר המקבלים גמלה להבטחת הכנסה. תחילתה של מגמה זו ביישום החקיקה המחמירה ביוני 2003², והמשכה נבע מההשפעה המתמשכת של הקטנת ההכנסה המרבית המזכה בגמלה ומהשיפור במצב התעסוקה במשך בשנים 2004-2007 ומחצית 2008. הפעלתם של מרכזי התעסוקה במסגרת תוכנית מהל"ב באוגוסט 2005 ואורות לתעסוקה באוגוסט 2007 האיצו את המגמה. בשנת 2009 חל מפנה: מספר המשפחות המקבלות גמלה עלה בתחילת השנה והתייצב על רמה גבוהה יותר במחצית השנייה של השנה, כנראה בשל העלייה בשיעור האבטלה באותה שנה (לוח 1). מ-2010 התחדשה הירידה במספר המקבלים וב-2013 חלה עלייה הנובעת בין היתר משינוי החקיקה (הרחבת הזכאות לבעלי רכב). ב-2014 חלה שוב ירידה שהתעצמה ב-2015, ומספר המשפחות הממוצע היה הנמוך מאז 1997.

בשלושת הרבעונים הראשונים של 2014 ירד מספר מקבלי הגמלה אך עלה ברבעון האחרון (בעקבות עיצומים בשרות התעסוקה³), ואילו ב-2015 נמשכה הירידה במהלך כל השנה (תרשים 1). התחזקות הירידה ב-2015 נובעת בחלקה מהעלייה הטכנית במספר המקבלים בסוף 2014, אך גם ללא עלייה זו הואצה הירידה במספר המקבלים ב-2015, ושיעורה היה 4.5% - הגבוה ביותר מ-2008. בחינת מקבלי הגמלה לפי הוותק בארץ מעלה כי בשנת 2009, לצד הירידה הרציפה אך מתמתנת במספר משפחות העולים (לפי תובע הגמלה), עלה (לראשונה מ-2004) מספר משפחות הוותיקים

2 פירוט השינויים מובא בהרחבה בסקירה שנתיית 2002-2003.

3 פירוט בדוח שנתי 2014.

לוח 1

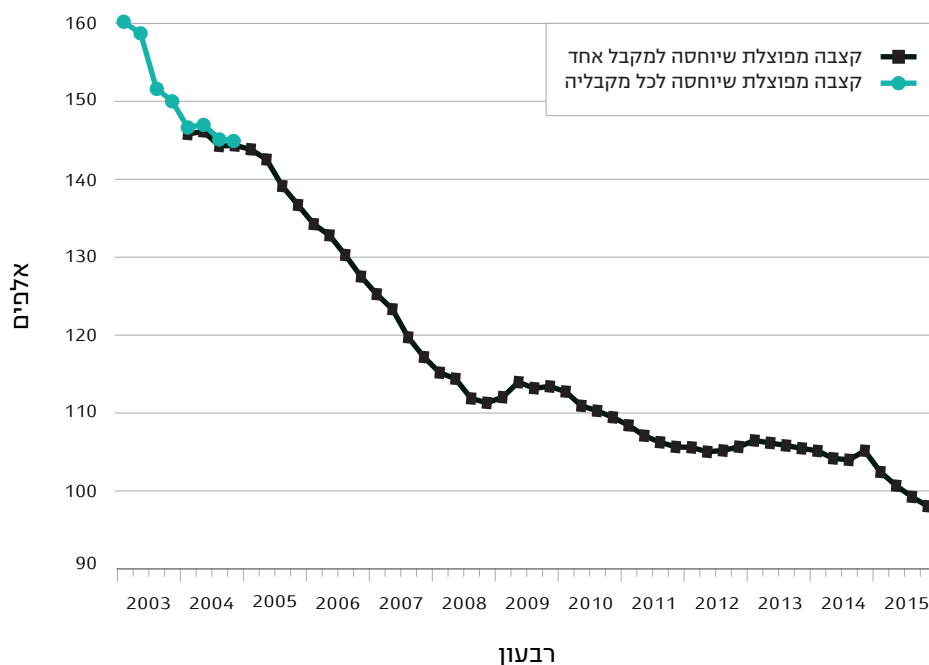
המשפחות שקיבלו גמלה להבטחת הכנסה לפי ותק בארץ* (ממוצע לחודש), 2015-2008

מועד	סך הכל		ותיקים		עולים	
	מספר מוחלט	שיעור השינוי	מספר מוחלט	שיעור השינוי	מספר מוחלט	שיעור השינוי
2008	111,808	-7.0	78,011	-5.4	33,798	-10.4
2009	111,765	-0.04	79,461	1.9	32,304	-4.4
2010	109,407	-2.1	79,102	-0.5	30,304	-6.2
2011	105,292	-3.8	77,443	-2.1	27,849	-8.1
2012	103,766	-1.4	77,945	0.6	25,821	-7.3
2013	104,399	0.6	80,084	2.7	24,315	-5.8
2014	102,993	-1.3	80,262	0.2	22,731	-6.5
2015	98,347	-4.5	77,316	-3.7	20,982	-7.7

* ותק בארץ נקבע על-פי ותק תובע הגמלה.

תרשים 1

המשפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה לפי רבעון (אלפים), 2015-2003

(לפי תובע הגמלה) המקבלות גמלה. ב-2010 השתנתה שוב המגמה - מספר משפחות הוותיקים ירד והסתמנה האצה בירידה במספר משפחות העולים בהשוואה ל-2009. ב-2011 נמשכה מגמת הירידה הן של משפחות הוותיקים והן של משפחות העולים, אך זו (ב-2010-2011) נבעה ברובה מירידה

במספר משפחות העולים המקבלות גמלה. לעומת זאת, ב-2012 ו-2014 עלה מספר משפחות הוותיקים המקבלות גמלה (ב-2.7% וב-0.2% בהתאמה), כך שמגמת הירידה בכלל המשפחות הזכאיות לגמלה נובעת מירידה במספר משפחות העולים שמונתה בעלייה במשפחות הוותיקים. ב-2015 התחדשה הירידה במספר משפחות הוותיקים, בשיעור של 3.7%, נוסף על התחזקות הירידה במספר משפחות העולים, ב-7.7%, מצב שגרם להאצת הירידה במספר המקבלים.

4. מקבלי הגמלה – מאפיינים

הרכב משפחה וותק בארץ

הירידה שהסתמנה במספר המקבלים גמלה מאמצע 2003, מועד השינוי הגדול בגובה הגמלה ובתנאי הזכאות לה, לוותה גם בשינוי ההרכב המשפחתי של מקבלי הגמלה. הירידה התרחשה בקרב משפחות חד הוריות וזוגות עם ילדים, ואילו מספר היחידים שקיבלו גמלה גדל.

מעבר להשפעת שינויי החקיקה שבאו לידי ביטוי גם בשנים שלאחר מכן, ייתכן כי לא כל המקבלים זכו להזדמנויות תעסוקה בעקבות צמיחת המשק, והבדלים אלה עשויים גם הם להשפיע על הרכב האוכלוסייה המקבלת גמלה להבטחת הכנסה. כדי להמחיש את השינויים המתמשכים בהרכב האוכלוסייה, מוצגים נתונים לתחילת 2003 (לפני שינויי החקיקה), ול-2012 עד 2015⁴ (לוח 2):

- חלקן של המשפחות החד-הוריות⁵ ירד באיטיות, מ-33.2% בתחילת 2003 ל-24.3% ב-2014, אך עלה במעט ב-2015 והגיע ל-24.7%.
- חלקם של הזוגות עם ילדים ירד, מ-24.4% ב-2003 ל-21% ב-2010, ומאז הוא עולה באיטיות. ב-2014 הגיע חלקם ל-21.8% ונותר ללא שינוי ב-2015.
- במקביל לירידה בשיעור המשפחות עם ילדים בשנים 2003-2012 עלה חלקם של היחידים באופן ניכר, מ-36.5% ב-2003 ל-46.7% ב-2012. בשלוש השנים האחרונות, עם העלייה בשיעור הזוגות עם ילדים, ירד שיעור היחידים והגיע ל-45.4% ב-2015.
- חלקם הקטן למדי של הזוגות ללא ילדים גדל בהדרגה מ-5.9% ב-2003 ל-7.7% ב-2010 ומאז הוא עולה ומתייצב לסירוגין. בשנת 2015 הגיע חלקם ל-8.1%.

בהתאמה לשינויי החקיקה, שפגעו בעיקר במשפחות מקבלות הגמלה שיש להן ילדים, הנתונים מצביעים על ירידה חדה בשיעור המשפחות עם ילדים ובמספרן מ-2003 עד אמצע 2005, על ירידה מתונה עד 2012 ועל התייצבות בשנים האחרונות.

כאמור, ב-2015 חלה ירידה בשיעור משפחות ותיקים ובמשפחות העולים. בקרב הוותיקים יש ירידה בשיעור היחידים ועלייה בשיעור הזוגות ללא ילדים, ואילו בקרב העולים - עלייה בשיעור

4 על השינויים בהרכב המשפחה של מקבלי הגמלה בשנים 2004-2007 ראו סקירה שנתי 2008.
5 בלשון החוק - הורה עצמאי (אם או אב).

היחידים עם ילדים וירידה בשיעור הזוגות ללא ילדים. שינויים אלה בהרכבי המשפחה מתבטאים בירידה במספר היחידים ובעלייה במספר המשפחות עם ילדים בכלל המקבלים.

לוח 2

מקבלי גמלה להבטחת הכנסה לפי הרכב משפחה וותק בארץ
(מספרים ואחוזים), 2003, 2012-2015

אחוזים			מספרים			הרכב משפחה
עולים*	ותיקים	סך הכל	עולים	ותיקים	סך הכל	
ינואר-מארס 2003						
100.0	100.0	100.0	57,812	102,194	160,006	סך הכל
35.2	37.2	36.5	20,331	38,000	58,331	יחיד
47.6	25.1	33.2	27,529	25,662	53,191	יחיד + ילדים
7.6	4.7	5.9	4,398	5,070	9,468	זוג
9.6	32.7	24.4	5,554	33,462	39,016	זוג + ילדים
ממוצע 2012						
100	100	100	25,821	77,945	103,766	סך הכל
52.7	44.7	46.7	13,607	34,879	48,487	יחיד
33.4	21.3	24.3	8,630	16,615	25,245	יחיד + ילדים
9.3	7.3	7.8	2,399	5,666	8,065	זוג
4.6	26.7	21.2	1,184	20,785	21,969	זוג + ילדים
ממוצע 2013						
100	100	100	24,314	80,084	104,399	סך הכל
52.9	44.6	46.5	12,858	35,736	48,595	יחיד
33.4	21.3	24.2	8,125	17,091	25,216	יחיד + ילדים
9.1	7.4	7.8	2,220	5,909	8,129	זוג
4.6	26.7	21.5	1,111	21,348	22,459	זוג + ילדים
ממוצע 2014						
100	100	100	22,731	80,262	102,993	סך הכל
53.0	44.0	46.0	12,052	35,327	47,379	יחיד
34.0	21.5	24.3	7,727	17,263	24,990	יחיד + ילדים
8.3	7.8	7.9	1,896	6,273	8,169	זוג
4.6	26.7	21.8	1,055	21,400	22,455	זוג + ילדים
ממוצע 2015						
100	100	100	20,982	77,316	98,298	סך הכל
53.2	43.3	45.4	11,165	33,467	44,632	יחיד
34.4	22.0	24.7	7,221	17,045	24,265	יחיד + ילדים
7.8	8.2	8.1	1,636	6,357	7,992	זוג
4.6	26.4	21.8	961	20,448	21,408	זוג + ילדים

* עולה מוגדר כמי שעלה לארץ מ-1990 ואילך

עילות הזכאות

- בהמשך לשינויים הדמוגרפיים שהסתמנו מ-2003, נצפו המגמות האלה (לוח 3):
 - עלייה בחלקם של מחוסרי התעסוקה בכלל המקבלים עד 2010, עלייה מחודשת ב-2012 עד 2013, וירידה ב-2014 שהתעצמה ב-2015. מ-2013 חלה עלייה במועסקים בשכר נמוך. משמעות תנודות אלה שמ-2011 עד 2013 חלה ירידה קלה בשיעור הממוצע של המקבלים בעילות המחייבות מבחן תעסוקה (העדר תעסוקה ושכר נמוך), התייצבות ב-2014 וחיידוש הירידה ב-2015 עד רמה של 77.9% ממקבלי הגמלה (לעומת 80.1% ב-2010). עם זאת, מרבית מקבלי הגמלה עדיין חייבים במבחן תעסוקה.
 - ירידה בחלקן של האמהות לילדים קטנים עד 2012 ועלייה איטית בשלוש השנים האחרונות.
 - ירידה בחלקם של הבלתי ניתנים להשמה בני 55 ויותר עד 2014. ב-2015 לא נותרו במערכת מקבלים שהוגדרו כבלתי ניתנים להשמה.
- נוסף על המגמות הבולטות הללו, אנו עדים גם לירידה בשיעור המקבלים גמלה בעילות הכשרה ואבחון מקצועי עד 2010, מ-2.5% במחצית הראשונה של 2005 עד 0.9% בשנת 2010. ב-2011 חזר שיעורם לזה שב-2009 - 1.1% מכלל המקבלים, ושב לרדת ב-2012 עד 2013. ב-2014 התייצב חלקם בכלל המקבלים, וב-2015 עלה במעט והגיע ל-0.5%.

לוח 3

תובעי גמלה להבטחת הכנסה ובני זוגם לפי עילת הזכאות, 2010-2014

ממוצע 2015		ממוצע 2014		ממוצע 2013		ממוצע 2012		ממוצע 2011		העילה
מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	מספרים	אחוזים	
100.0	127,699	100.0	133,618	100.0	134,528	100.0	133,800	100.0	135,631	סך הכל
63.0	80,477	66.1	88,294	66.7	89,701	66.4	88,843	65.3	88,615	מחוסר תעסוקה
0.5	587	0.4	564	0.4	505	0.7	984	1.1	1,455	בהכשרה או אבחון
14.9	19,041	13.1	17,524	12.9	17,340	13.4	17,952	14.6	19,782	שכר נמוך
2.4	3,123	2.3	3,103	2.3	3,153	2.4	3,182	2.4	3,321	מכורים
		0.1	89	0.2	260	0.6	765	0.9	1,183	לא ניתן להשמה (בני 55+)
7.9	10,051	7.8	10,415	7.7	10,394	7.6	10,221	7.7	10,386	אם לילדים קטנים
11.3	14,419	10.2	13,629	9.8	13,175	8.9	11,853	8.0	10,888	אחר

הכנסות

הירידה שאפיינה את מספר המקבלים גמלה להבטחת הכנסה מ-2004 עד 2008 לוותה בעלייה בשיעור המשפחות העובדות, מ-25.5% ל-28.6% (לוח 4). ב-2009 ירד שיעורן ועלה שוב עד 2011. ב-2012 שב שיעורן לרדת וב-2013 הגיע ל-26.8%. ב-2014 וב-2015 שב ועלה השיעור עד 28.9%. יצוין שהעלייה בשיעור התעסוקה בתקופה זו התרחשה בכלל המשק, גם בקרב מי שאינם מקבלי הגמלה.

בהשוואה ל-2014, שיעור המועסקים עלה בקרב כל הרכבי המשפחה חוץ מזוגות ללא ילדים. כמו כן ירד שיעור המשפחות המשתכרות עד 2,000 ש"ח (לוח 5) ועלה חלקן של המשפחות המשתכרות 2,000-3,000 ש"ח. כלומר, לחלק גדול יותר מהמשפחות המקבלות גמלה היתה הכנסה מעבודה ורמת השכר השתפרה מעט אף שהיתה עדיין נמוכה. רק ל-11.1% מכלל המשפחות היה שכר הגבוה מ-3,500 ש"ח לחודש. יש לזכור שחלק ניכר מהזכאים לגמלה יוצאים ממערכת הבטחת הכנסה ברמת הכנסה זו.

לוח 4

שיעור המשפחות שלהן הכנסה מעבודה, לפי הרכב המשפחה, 2012-2015

סך הכל		הרכב המשפחה
שיעור בכלל המשפחות	מספרים מוחלטים	
ינואר - יולי 2005		
26.2	37,240	סך הכל
15.2	9,261	יחיד
43.7	17,313	יחיד + ילדים
25.1	2,327	זוג
25.7	8,340	זוג + ילדים
ממוצע 2012		
27.9	28,971	סך הכל
19.0	9,228	יחיד
41.1	10,386	יחיד + ילדים
25.8	2,079	זוג
33.1	7,279	זוג + ילדים
ממוצע 2013		
26.8	27,957	סך הכל
18.4	8,926	יחיד
39.3	9,919	יחיד + ילדים
24.4	1,984	זוג
31.7	7,128	זוג + ילדים
ממוצע 2014		
27.4	28,272	סך הכל
18.8	8,895	יחיד
39.9	9,970	יחיד + ילדים
23.6	1,932	זוג
33.3	7,475	זוג + ילדים
ממוצע 2015		
28.9	28,445	סך הכל
19.5	8,695	יחיד
40.9	9,933	יחיד + ילדים
22.5	1,801	זוג
37.4	8,015	זוג + ילדים

לוח 5

הכנסה מעבודה של משפחות המקבלות גמלה להבטחת הכנסה
לפי הרכב המשפחה, 2014-2015

רמת הכנסה (ש"ח)						הרכב המשפחה
+3,500	3,500-3,000	3,000-2,000	2,000-1,500	1,500-1,000	1,000-1	
ממוצע 2014						
10.7	6.4	31.0	18.6	21.6	11.7	סך הכל
0.2	1.7	23.7	20.6	35.2	18.7	יחיד
18.1	9.4	33.9	15.4	14.1	9.2	יחיד + ילדים
8.2	6.0	28.4	20.8	24.6	11.9	זוג
14.1	8.1	36.6	19.9	14.6	6.7	זוג + ילדים
ממוצע 2015						
11.1	6.6	33.1	18.7	20.3	10.3	סך הכל
0.2	2.0	26.3	21.9	33.0	16.7	יחיד
18.7	9.5	34.5	15.2	13.7	8.3	יחיד + ילדים
10.0	6.1	30.2	20.3	22.1	11.2	זוג
13.7	8.0	39.3	19.2	14.4	5.6	זוג + ילדים

בהתאם לתיקון בחוק מאוגוסט 2012, גם בעלי רכב ששווי עד 40,760 ש"ח יכולים לקבל גמלה להבטחת הכנסה. בדצמבר 2015 החזיקו ברכב כ-9,600 משפחות לעומת 8,200 בדצמבר 2014. למרביתן - כ-6,400 (כ-67%), סכום הגמלה נשאר בעינו למרות החזקת הרכב. גמלתן של המשפחות הנותרות הופחתה ב-216 ש"ח בממוצע. כ-1,200 משפחות נוספות החזיקו בדצמבר 2015 ברכב לצרכים רפואיים - בדומה למספרן בדצמבר 2013.

גמלאות נוספות המשולמות למשפחה מהוות גם הן מקור הכנסה ומובאות בחשבון לצורך מבחן ההכנסות. 6.3% מהמשפחות בממוצע לחודש היו זכאיות לגמלאות נוספות מהביטוח הלאומי ב-2015 - בדומה לשיעור שהיה ב-2014 (6.2%). סכום ההכנסה הממוצע לחודש למשפחה מהגמלאות הללו (חוץ מגמלאות מחליפות שכר המחושבות כהכנסות מעבודה) היה 1,785 ש"ח (בדומה ל-2014 - 1,780 ש"ח). ל-9,524 משפחות (כ-9.7%) היתה הכנסה גם מעבודה וגם מגמלאות הביטוח הלאומי. סך ההכנסה משני מקורות אלה למשפחה היה בממוצע כ-3,155 ש"ח.

הכנסה אפשרית נוספת היא זקיפת תשואה על נכסים - נכסים פיננסיים, בין היתר חסכונות בבנק, ונכסי דלא נידי. בדצמבר 2015 רק כ-2,400 משפחות, שהן 2.5% מכלל המשפחות, היו בעלות נכס פיננסי שערכו גרם להקטנת גמלתן, לעומת כ-2,500 משפחות בדצמבר 2014. ההכנסה שנוקפה בממוצע למשפחה שגמלתה הופחתה היתה 101 ש"ח. לכ-800 משפחות היתה הכנסה מעבודה וזקיפת הכנסה מנכסים פיננסיים: הכנסה מעבודה - 2,290 ש"ח בממוצע, והכנסה מנכסים פיננסיים - 75 ש"ח בממוצע (הנמוכה מהממוצע הכללי).

בדומה להכנסה הנוקפת מנכסים פיננסיים, נוקפת הכנסה מנכסי דלא נידי. בדצמבר 2015 היה מספר המשפחות שלהן רכוש דלא נידי כ-3,000 (לעומת כ-2,900 בדצמבר 2014), שהן 3.1% מכלל המשפחות המקבלות גמלה. ההכנסה שנוקפה בממוצע לנדל"ן היתה 360 ש"ח. רק לכ-20 משפחות נוקפה הכנסה מנכס דלא נידי ומנכס פיננסי והיתה להם גם הכנסה מעבודה.

רמת הגמלה

בעקבות החקיקה בשנים 2002-2003 שהפחיתה במידה ניכרת את רמות הגמלה להבטחת הכנסה, השתנה באופן ניכר הרכב המשפחות המקבלות גמלה (לוח 6). שיעור המשפחות המקבלות גמלה בשיעור המוגדל למי שטרם מלאו לו 55 ("זכאים קודמים") צנח מ-22% ב-2008 ל-4.1% ב-2015, ובקרוב בני 55 ויותר עלה מ-21% ב-2004 ל-30.3% ב-2011, ירד ב-2012, התייצב ב-2013 ועלה שוב: ב-2014 ל-29.7% וב-2015 ל-31.3%.

שיעור המשפחות המקבלות גמלה בשיעור הרגיל נמצא בירידה מ-2013 והגיע ל-41.2% ב-2015. שיעור היחידים בהן עלה עד 2012 ונמצא מאז במגמת ירידה. שיעור הזוגות עם ילדים היה בעלייה עד 2014 וירד ב-2015 ל-15.3%. **שיעור המשפחות החד-הוריות (עד גיל 55) ירד עד 2012 ונמצא בעלייה מאז.**

לוח 6

מקבלי הגמלה להבטחת הכנסה לפי הרכב המשפחה ושיעור הגמלה (אחוזים), 2011-2015

דצמבר 2015	דצמבר 2014	דצמבר 2013	דצמבר 2012	דצמבר 2011	הרכב משפחה
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סך הכל
25.0	26.1	26.5	27.0	26.7	יחיד המקבל שיעור רגיל
2.0	2.3	2.5	2.7	3.0	יחיד המקבל שיעור מוגדל (פחות מ-55, "זכאים קודמים")
19.9	18.9	18.7	18.7	18.7	יחיד המקבל שיעור מוגדל (+55)
21.4	21.1	20.9	20.8	21.1	אם עצמאית* (פחות מ-55)
7.3	6.9	6.7	6.7	7.7	זוג המקבל שיעור מוגדל (+55)
15.3	15.7	15.4	14.5	13.8	זוג + ילדים המקבל שיעור רגיל
1.9	2.2	2.5	2.9	3.3	זוג + ילדים המקבל שיעור מוגדל (פחות מ-55, "זכאים קודמים")
4.1	3.9	3.8	3.8	3.9	זוג + ילדים המקבל שיעור מוגדל (+55)
3.1	2.9	3.0	2.9	1.8	אחר

* הכוונה גם לאב. בלשון החוק בעבר - משפחה חד-הורית.

5. תשלומים

רמת הגמלה

ב-2015 נשאר סכומי הגמלה כפי שהיו ב-2014 כיוון שהמדד (הנקבע לפי מדד נובמבר 2014 לעומת נובמבר 2013) ירד. רמת הגמלה עלתה ב-0.6% במחירים ריאליים, אך במונחי שכר ממוצע ירדה ב-2.1% (לוח 7).

קצבת הילדים המשולמת למשפחות עם ילדים מגדילה את רמת ההכנסה שלהן. משפחות שבהן שלושה ילדים או יותר זכאיות במסגרת הגמלה לקצבה נוספת לילד השלישי והרביעי המשולמת עם קצבת הילדים המגדילה אף היא את ההכנסה. כך למשל, אם עצמאית⁶ עם שלושה ילדים שטרם מלאו לה 55, ואשר לפי החוק אמורה לקבל 39% מהסכום הבסיסי שהם 36% מהשכר הממוצע במשק - קיבלה בפועל 42.8% מהשכר הממוצע יחד עם קצבת הילדים והתוספת למשפחות שבהן שלושה ילדים.

לוח 7

הגמלה להבטחת הכנסה במחירים קבועים וכאחוז מהשכר הממוצע במשק*, לפי הרכב המשפחה, 2015-2011

זוג עם שני ילדים		אם עצמאית** עם שני ילדים		יחיד		שנה
שיעור מוגדל		שיעור רגיל		שיעור מוגדל		
מחירי 2015 (ש"ח)	מחירי 2015 (ש"ח)	מחירי 2015 (ש"ח)	מחירי 2015 (ש"ח)	מחירי 2015 (ש"ח)	מחירי 2015 (ש"ח)	
למבוגר במשפחה לא מלאו 55 שנה						
37.2	3,280	31.9	2,818	37.2	3,280	2011
37.2	3,309	31.9	2,842	37.2	3,309	2012
36.8	3,305	31.6	2,838	36.8	3,305	2013
36.8	3,352	31.6	2,879	36.8	3,352	2014
36.0	3,373	31.0	2,897	36.0	3,373	2015
לפחות אחד מבני המשפחה בן 55 או יותר						
47.2	4,163	47.2	4,163	48.0	4,241	2011
47.2	4,200	47.2	4,200	48.1	4,279	2012
46.7	4,194	46.7	4,194	47.7	4,289	2013
46.7	4,254	46.7	4,254	48.0	4,372	2014
45.7	4,281	45.7	4,281	47.0	4,400	2015

* כפי שמודדה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
** ראו הערה בלוח 6.

היקף התשלומים

תשלומי הגמלה להבטחת הכנסה הגיעו ב-2015 ל-2.49 מיליארד ש"ח - ירידה ריאלית של 3.2% לעומת השנה הקודמת (לוח 8). ירידה זו נבעה מירידה חדה במספר המקבלים (4.5%) ומעלייה קטנה בקצבה הממוצעת (0.4%).

לוח 8

תשלומי הגמלה להבטחת הכנסה (ללא הוצאות מינהל, מיליוני ש"ח), 2011-2015

מחירי 2015	מחירים שוטפים	שנה
2,554	2,477	2011
2,527	2,493	2012
2,579	2,583	2013
2,576	2,593	2014
2,494	2,494	2015

